

Література

1. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках : методологія і практика: Монографія. — К.: КНЕУ, 2002. — 286 с.
2. Кіндрацька Л. М. Інформація підсистеми управлінського обліку для прийняття управлінських рішень // Управлінський облік і конкурентоспроможність бізнесу: Тези доповідей на міжнародній науково-практичній конференції 30.10.2006 р. — К.: ФПБАУ, 2006. — 224 с.
3. Клочков И. А., Терехов А. Г. Управленческий учет в коммерческом банке. — М.: ФБК-Пресс, 2002. — 192 с.
4. Коренева О. Н. Управленческая отчетность коммерческого банка // Аудит и фин. анализ. — 2006. — № 4. — С. 379—388.
5. Методичні рекомендації до організації процесу формування управлінської звітності в банках України, затверджені Постановою Правління Національного банку України від 06 вересня 2007 року за № 324.
6. Парасій-Вергуненко І. М. Організація управлінського обліку в банках. Деякі аспекти теорії і практики // Вісник НБУ. — 2004. — № 10 — С. 26—29.
7. Юденков Ю. Управленческий анализ в коммерческом банке. — Интернет:<http://www/bizcom.ru/rus/bt/1996/nr6/12.htm>.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2008 р.

УДК 65.012.12.003.1.

Л. А. Лахтіонова,

докторант,

Н. О. Кириченко,

аспірант,

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ФУНКЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА МІКРОРІВНІ

Рассматриваются существующие мнения, выделяются и обосновываются функции современного экономического анализа субъектов хозяйствования (микроуровень).

Existing opinions are considered, functions of modern economic analysis of legal entities are selected and grounded (micro level).

Ключові слова: економічний аналіз, суб'єкти господарювання, оціночна функція, діагностична функція, пошукова функція, контрольна функція, проектно-інформаційна функція.

Розвиток ринкових відносин та існування в них різних суб'єктів економіки ставить підвищені вимоги до економічного аналізу на мікрорівні. Величезну роль має економічний аналіз в обґрунтуванні та розробці управлінських рішень для підвищення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів. На сьогодні існують різні точки зору щодо функцій економічного аналізу суб'єктів господарювання (В. Т. Доля [1], Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков, В. А. Панков, А. А. Герасимов, В. В. Ровенська [2], Г. І. Кіндрацька, М. Г. Білик, А. Г. Загородній [3], В. М. Мельник [4], І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін, З. Ф. Петряєва [5], Г. В. Савицька [6—8], П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т. Бець, Б. А. Карпінський, О. В. Майор, Л. І. Максимів, О. Я. Савчук, Н. В. Савчук [9] та ін.). А це є важливим методологічним питанням економічного аналізу.

Активна роль економічного аналізу на мікрорівні в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин для розв'язання різних господарських проблем вимагає виконання ним певних функцій.

Функції економічного аналізу суб'єктів господарювання виходять із його сутності, предмету, змісту, місця та ролі в управлінні діяльністю даних суб'єктів, їх тактики та стратегії на майбутнє. Перехід до ринкових відносин підсилив і в зв'язку зі змінами умов господарювання змінив значення економічного аналізу, вніс відповідні корективи до його сутності, мети, головного завдання та функцій.

Тому метою дослідження є визначення функцій сучасного економічного аналізу на мікрорівні.

У зв'язку з цим ставляться наступні завдання:

— систематизувати думки різних вчених-аналітиків стосовно функцій економічного аналізу на мікрорівні;

— провести аналіз та виявити недоліки серед існуючих думок щодо цього;

— зробити пропозиції з сучасного підходу до функцій економічного аналізу суб'єктів ринкової економіки виходячи із сутності, ролі, предмету та змісту економічного аналізу на мікрорівні та виділити конкретно ці функції.

Дослідивши літературні джерела з економічного аналізу, можна зауважити, що різні автори по-різному виділяють функції економічного аналізу суб'єкта господарювання. Так, В. Т. Доля, 2003 р. виділяє тільки дві функції: **контрольну** — оцінка результатів діяльності та використання ресурсів (дотримання нормативів затрат, експлуатаційних режимів роботи устаткування, технічного рівня

виробництва, використання робітників та їх робочого часу, виконання планів, договірних зобов'язань та ін.) та **обґрунтування управлінських рішень** — підготовка проектів розпорядчих документів (розпоряджень, наказів), планів, заходів, договорів, пропозицій з асортименту продукції (робіт, послуг), руху капіталу та персоналу та ін.; Г. В. Савицька, В. М. Мельник, І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін, З. Ф. Петраєва, Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков, В. А. Панков, А. А. Герасимов, В. В. Ровенська прирівнюють класичні завдання аналізу до його функцій, а саме: підготовка інформації для планування і прогнозування результатів діяльності та оцінювання якості й обґрунтованості планових показників; контроль за виконанням їх; визначення та використання резервів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання в конкурентному середовищі на основі використання досягнень науково-технічного прогресу та передового досвіду (Г. В. Савицька, 2005 р.); вивчення характеру дії економічних законів, встановлення закономірностей і тенденцій економічних явищ і процесів в умовах підприємства; наукове обґрунтування планів та програм розвитку; контролю за виконанням планів та управлінських рішень, за економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів; пошук резервів підвищення ефективності виробництва та розробка рекомендацій щодо використання цих резервів; оцінити результати діяльності підприємства та використання всіх резервів і можливостей (В. М. Мельник, 2003 р., І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін, З. Ф. Петраєва, 2004 р.), центральна функція — це пошук резервів підвищення ефективності виробництва на основі вивчення передового досвіду й досягнень науки й практики; наукове обґрунтування планів підприємства, як поточних, так і перспективних; оцінка (порівняння) результатів діяльності підприємства по виконанню планів, рівню економіки, використанню наявних можливостей; контроль за виконанням планів й управлінських рішень, за ощадливою витратою ресурсів; розробка заходів щодо використання резервів, виявлених у ході аналізу (Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков, В. А. Панков, А. А. Герасимов, В. В. Ровенська; 2005 р.); П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т. Бець, Б. А. Карпінський, О. В. Майор, Л. І. Максимів, О. Я. Савчук, Н. В. Савчук, 2004 р. виділяють три функції: **оціночну** (визначення змісту економічних явищ і процесів та їх стану), **діагностичну** (визначення можливих змін економічних явищ і процесів) та **пошукову** (визначення резервів можливого впливу на економічні явища і процеси); Г. І. Кіндрацька, М. Г. Білик, А. Г. Загородній, 2006 р. також виділяють три функції **оцінювальну, діагностичну та прогнозу (пошукову)**,

але **оцінювальна** полягає у забезпеченні встановленні відмінностей фактично досягнутого стану від запланованих чи теоретично обґрунтованих значень показників, **діагностична** — передбачає формування якісної характеристики об'єкта аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, **прогнозна (пошукова)** обґрунтовує рекомендації щодо приведення об'єкта аналізу в бажаний стан.

Таким чином, серед учених-аналітиків не існує єдиної точки зору щодо функцій економічного аналізу суб'єкта господарювання. Але, на нашу думку, не можна зводити функції аналізу до його завдань.

На нашу точку зору, можна виділити наступні функції економічного аналізу суб'єкта господарювання:

— **оціночна** — по-перше, всі господарські факти та процеси, операції мають свою оцінку і це ще виходить із даних бухгалтерського і в цілому господарського обліку. В аналізі найчастіше використовується вартісна оцінка і вона посідає головне місце серед інших оцінок. По-друге, в економічному аналізі надається оцінка шляхом порівняння різних господарських фактів та процесів, фінансових ситуацій та ін. В економічному аналізі використовуються різноманітні варіанти порівнянь. За допомогою виконання даної функції оцінюється стан роботи, стан діяльності, фінансове становище суб'єкта господарювання та ін. Без оцінювання різних об'єктів економічного аналізу немає самого аналізу, немає аналітичних досліджень;

— **діагностична** — при виконанні даної функції визначаються можливі майбутні відхилення та зміни окремих економічних процесів та господарських операцій серед різних видів діяльності: операційної, фінансової, інвестиційної та надзвичайних подій; встановлюються причинно-наслідкові зв'язки в зовнішньому та внутрішньому економічному середовищі, між окремими господарськими процесами;

— **пошукова** — при виконанні даної функції визначаються невикористані резерви підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання для створення можливих тактичних та стратегічних прогнозів. Для того, щоб перемагати в конкурентній боротьбі і постійно зміцнювати свої ринкові позиції та ринкову стійкість, кожний суб'єкт господарювання повинен постійно шукати резерви підвищення ефективності своєї діяльності та шляхи подальшого розвитку. Це суто об'єктивний процес, без якого неможливе існування та розвиток діяльності всіх суб'єктів господарювання та національної економіки в цілому;

— **контрольна** — при виконанні цієї функції економічний аналіз сприяє здійсненню контролю за виконанням тактичних (поточних) та стратегічних (прогнозних) планів та договірних зо-

бов'язань, підготовці відповідної аналітичної інформації для обґрунтування планових завдань та договірних зобов'язань. Ця функція особливо актуальна та посилюється в умовах ринкових відносин, оскільки суб'єкти господарювання працюють на ринку в умовах жорсткої конкуренції, невизначеності та існування різних ризиків. Зовнішнє ринкове середовище несе за собою постійні зміни. Постійно змінюються попит та пропозиція, тому все це потребує коригування в бізнес-плануванні. У внутрішньому економічному середовищі за допомогою економічного аналізу здійснюється контроль за дотриманням норм витрачання сировини, матеріалів та інших виробничих затрат, ліміту запасів, за використанням робочого часу, за запасом фінансової стійкості — зони безпечності діяльності суб'єкта господарювання та ін.;

— **проектно-інформаційна** — при виконанні цієї функції економічний аналіз готує пакет економічної результативно-аналітичної інформації для прийняття науково-обґрунтованих управлінських рішень. В умовах дії ринку управлінські рішення повинні базуватися на точних економічних розрахунках, глибокому і всебічному економічному аналізі, на об'єктивно підготовлених різних варіантах розв'язання конкретних управлінських проблем розвитку діяльності. Прийняття вірних управлінських рішень потребує здійснення постійного економічного аналізу різних можливих варіантів розвитку економіки підприємства за тими або іншими параметрами. Для досягнення успіху в підприємницькій діяльності неможна здійснити жодного організаційного, технічного, технологічного, фінансового заходу без обґрунтування його економічної доцільності. Управлінські рішення, прийняті на основі аналітичних досліджень та вироблені з урахуванням аналітичних результатів, сприяють уникненню прорахунків, вирішенню проблемних ситуацій, поліпшенню діяльності, підвищенню конкурентоспроможності та успішному розвитку суб'єктів економіки України.

Виконання всіх наведених функцій в економічному аналізі сприятиме підвищенню економічної ефективності підприємницької діяльності.

На нашу думку, вважаємо за доцільне виділити наступні **функції економічного аналізу суб'єкта господарювання**: оціночну, діагностичну, пошукову, контрольну, проектно-інформаційну. За допомогою виконання цих функцій, результати економічного аналізу на мікрорівні виступають основою для вироблення оптимальних управлінських рішень щодо успішної діяльності суб'єкта господарювання в умовах ринку.

Література

1. Доля В. Т. Економічний аналіз: теорія практичні методики : навч. посіб. — К.: Кондор, 2003. — 208 с. (на рос. мові).
2. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2005. — 400 с.
3. Кіндрацька Г. І., Білик М. Г., Загородній А. Г. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / за ред. проф. А. Г. Загороднього. — Львів: Магнолія Плюс, 2006. — 428 с.
4. Мельник В. М. Основи економічного аналізу: короткий теоретико-методологічний курс: навч. посіб. — К.: Кондор, 2003. — 128 с.
5. Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., Петряєва З. Ф. Курс економічного аналізу : підручник / за ред. І. Ф. Прокопенка. — Харків: Легас, 2004. — 384 с.
6. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства. — 2-е вид., перероб. і доп. — Мн.: ІП «Екоперспек-тива», 1998. — 498 с. (на рос. мові).
7. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства — 4-е вид., перероб. і доп. — Мінськ: ООО «Нове знання», 2000. — 688 с. (на рос. мові).
8. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. — 2-вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2005. — 662 с.
9. Фінансово-економічний аналіз : підручник / Буряк П. Ю., Римар М. В., Бець М. Т. та ін. ; за заг. ред. П. Ю. Буряка, М. В. Римара. — К.: ВД «Професіонал», 2004. — 528 с.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2008 р.

УДК 657.432

М. Г. Мельничук,

здобувач кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОБЛІК ВИТРАТ ВІД НАДАННЯ ПОСЛУГ З ВАНТАЖНИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ АНТК ІМ. О. К. АНТОНОВА)

В статье раскрыты особенности учета издержек от предоставления услуг по грузовым авиаперевозкам. Изложены вопросы классификации издержек, методов учета издержек с учетом специфических особенностей авиатранспортного производства (на примере АНТК им. О. К. Антонова).

The article reveals the peculiarities of costs resulted from rendering air-freight services. Problems of costs classification and procedure/technique of cost as-sounding are stated with the regard for the specific features of the air-transport industry (Antonov ASTC as an example).

© М. Г. Мельничук, 2008